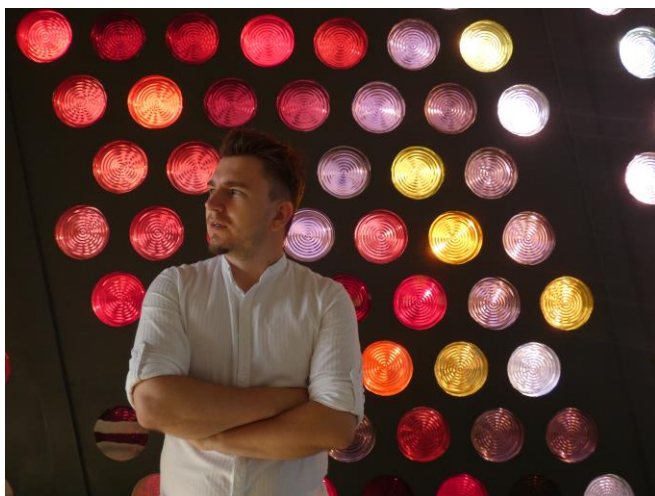

INTERVIURI

De vorbă cu Alexandru Ștefan Murariu

Andra Apostu

Tânărul compozitor Alexandru Ștefan Murariu este unul dintre muzicienii despre care se va vorbi mulți ani de acum înainte. Este talentat, curajos, modern dar și cu rădăcini solide în tot ce înseamnă tradiție și valori artistice autentice. Talentul și priceperea în a compune i-au fost recunoscute de nume dintre cele mai sonore ale compoziției naționale și internaționale și a fost laureat de nenumărate ori la competiții de compoziție cu tematici cât se poate de diverse. Este asistent universitar doctor la Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca, în cadrul departamentului de Compoziție muzicală și Dirijat, iar în anii 2015 și 2019 a obținut Bursa „George Enescu” a Institutului Cultural Român, constând în rezidențe artistice la „Cité Internationale des Arts” din Paris.

A.A.: Dragă Alexandru, vorbește-ne puțin despre anii tăi de formare. Ce profesori ori personaje cheie ai întâlnit care să fi contat, privind acum înapoi, pentru ceea ce ești astăzi?

A.Șt.M.: În familia mea, muzica nu a fost o tradiție. Rețeta prin care am ajuns la o școală cu profil vocațional a avut două ingrediente: dorința tatălui meu de a avea un muzician în familie și proximitatea Liceului de Muzică și Arte Plastice „Sigismund Toduță” din Deva. Primii ani de muzică au fost mai degrabă o pregătire a terenului; nu am fost foarte impresionat de disciplinele de specialitate, mai ales de vioară. Doream ca aproape orice copil să joc mingea, să mă joc cu colegii, nu să studiez la instrument. Am dorit să studiez pianul, dar neavând pian acasă nu am fost prioritari în a alege acel instrument. Am fost ales în schimb de către o vioară mică cu un toc roșu, prăfuit, din magia școlii și nu mi-a plăcut deloc.

A.A.: Ești violonist iar de cele mai multe ori compozitorii sunt formați ca pianști, ți-a fost mai greu, mai ușor?

A.Șt.M.: Eșecurile perpetue în a lega sunete curate m-au îndepărtat constant de studiul viorii, cu toate că profesorii mă impresionau la fiecare exemplificare a vreunei lucrări pe care o abordam. Nu înțelegeam de ce ei cântă atât de curat și eu sunt atât de departe. Totuși am mers înainte până în liceu, unde am renunțat la vioară. Acolo am descoperit armonia, formele, lucrările orchestrale și cântul coral. Toate aceste experiențe m-au repus pe șine și am început să compun și să mă gândesc la conservator. Deci nu aș putea menționa un personaj cheie; pentru mine toți profesorii au ajuns să fie la fel de importanți în decizia de a continua cu muzica, de a mă îndrepta către Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca. După cum deja am menționat, nu mă pot considera violonist, dar cu siguranță faptul că nu am stăpânit pianul m-a încetinit teribil. Îmi amintesc cu groază orele de armonie cu domnul profesor Péter Szegő în care ne puneam doar să cântăm la pian diferite schelete armonice din lucrări celebre (pe care să le „ghicim”). Când îmi venea rândul simțeam cum totul se destramă și mă rugam să primesc măcar o tonalitate fără multe alterații. Încă din studenție am încercat să-mi îmbunătățesc pianistica și în prezent, pe lângă ce studiez pentru procesul didactic, aproape seară de seară citesc câteva „versete” din „Biblie” (corale de J.S. Bach).

A.A.: Spuneai despre tine că în momentul în care începi să compui, să scrii, mîntea ta este cea care preia controlul și aduce în centru o multitudine de idei și informații care te ghidează pe tot parcursul procesului creativ. Vorbește-ne despre procesul tău creativ, cum se petrece la tine? Destăinuiește-ne mecanismele tale secrete.

A.Șt.M.: Cu timpul am început să cred tot mai mult că odată apărută o idee sau un mănunchi de idei, ele cer a fi conduse într-o anumită direcție. Fie că este vorba de caracter, timbralitate sau temporalitate. Bineînțeles, este o chestiune destul de generală, pot exista variante mai mult sau mai puțin inspirate. Mai depinde și de cum lucrez la piesa respectivă. Uneori funcționează metoda „narativă”, în care fiecare idee este legată de următoarea, sau efectiv pornesc de la începutul lucrării și continui până la final. Alteori încep de la mijloc sau de la un punct culminant și gândesc variațiile respectiv segmentele de contrast ale materialului schițat inițial. Sunt foarte multe metode după care compozitorii lucrează. Depinde și de anvergura lucrării.

A.A.: Nu a fost singurul dar anul 2018 a fost unul extraordinar pentru tine: ai câștigat nu mai puțin de șase premii importante pentru creațiile tale, dintre care evidențiez premiul special al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor în cadrul competiției „Vox Mundi” de la Timișoara, premiul Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor pentru anul 2018 pentru creația ta *Espaces IV pentru două coruri și orgă* și nu în ultimul rând, premiul I la Concursul Internațional de Compoziție din cadrul Festivalului „George Enescu”, competiție care a fost extrem de „intuitivă” (ca să spun așa...) în ceea ce privește marii compozitori contemporani. Spune-ne ce au avut special aceste lucrări pentru care ai fost premiat. Consideri că ele sunt esența ta creatoare?

A.Șt.M.: Pe plan profesional, într-adevăr anul 2018 a reprezentat un apogeu, atât în recunoașterile pe care le-ați menționat, cât și în volumul de muncă dedicat compoziției. A fost perioada în care am compus cel mai mult, în care am dormit cel mai puțin. Nu sunt sigur de ce, poate energia ultimilor ani cu cifra 2 în față a fost catalizatorul sau eternele rețete de succes formate din presiunea deadline-ului. Mai pot adăuga pe lângă premii faptul că în acel an am conturat în mare parte lucrarea de doctorat, pe care am susținut-o la începutul anului 2019. Nu sunt neaparat cele mai „speciale” lucrări ale mele; nu obișnuiesc să le cataloghez în acest fel. Fiecare lucrare își are un loc aparte în contribuția mea adusă creației, fiecare lucrare este asociată unei perioade, unui eveniment din viața mea sau din viața muzicală pe care o vedem în România. Evident, premiile mi-au oferit un avânt, însă, probabil cele mai importante ingrediente pe care le-am avut la îndemână în acel an au fost pofta de a compune, șansa de a fi cântat frecvent și curiozitatea cu care am abordat fiecare lucrare.

A.A.: Ciclul de lucrări pe care le-ai reunit sub titulatura *Espaces* reprezintă un drum, o progresie și un tip de gândire la un

nivel macro, cel puțin la nivel structural. Ce ne poți spune despre acest ciclu, tu, creatorul lor?

A.Șt.M.: Ciclul *Espaces* s-a născut în vara anului 2016, într-o ambianță fantastică, la Fontainebleau, un epicentru al creației interdisciplinare pentru tineri artiști. Această oportunitate a fost posibilă datorită a două persoane foarte importante în cariera mea: Diana Ligeti, un muzician extraordinar care este începând cu anul 2019 directorul acestei manifestări și profesorul meu Adrian Pop, care a fost inspirat să îmi sugereze la acea vreme acea școală de vară. În fiecare an, pe parcursul lunii iulie zeci de studenți muzicieni și arhitecți din întreaga lume sunt selectați și participă în cadrul unei școli de vară în fascinantele încăperi ale castelului din Fontainebleau.

Săptămânal, pe lângă cursurile clasice de muzică și arhitectură - în cazul nostru, *écriture* (cu fantastica Isabelle Duha), compoziție (cu Allain Gaussin și Francois Paris, alături de invitați de marcă în fiecare an – Hèctor Parra, Tristan Murail, Bruno Mantovani ș.a.) și *coached rehearsals* cu lucrările noastre, cream proiecte interdisciplinare cu studenții arhitecți. Erau formate echipe din 4 arhitecți, un compozitor și interpreți care lucrau la o anumită tematică (de exemplu umanism, un anumit spațiu din castel, o grădină etc.). Această tematică era mai apoi prelucrată de către toți membrii echipei pe parcursul întregii săptămâni și rezulta într-o instalație sau un *performance happening* în care arhitecții recreau anumite spații și muzicienii aduceau o ambianță sonoră strâns legată de istoria sau prezentul spațiului respectiv, pusă într-o lumină actuală de către compozitor. În fiecare sâmbătă dimineața comisiile formate din arhitecți renumiți și muzicieni consacrați ascultau și jurau prezentările tuturor echipelor. A fost, probabil, cea mai intensă și completă experiență de colaborare pe care am avut-o.

Revenind la ciclul *Espaces*, în acea vară, în acea ambianță am început să compun lucrări cu tematica spațiului, primul opus fiind un cvartet de coarde, care a fost distins la final cu „Prix de composition à la mémoire de Nadia Boulanger”. Din punct de vedere teoretic și conceptual, tematica a fost în atenția mea încă din cadrul studiilor masterale și continuată la doctorat, unde am abordat spațialitatea și spațializarea ca un parametru de creație. Practic, în fiecare lucrare care aparține ciclului *Espaces* am abordat elementul spațiu atât ca parametru intrinsec, adică prin sugerarea unei spațialități multiple prin procedee precum contrastul brusc, tehnica de colaj, nuanțe transpuse în ideea de apropiere depărtare ș.a., cât și unul extrinsec, prin plasarea interpreților în afara spațiului

convențional, adică în afara scenei. Ciclul a ajuns la opusul cu numărul 6.

A.A.: Cum te-ai apropiat de genul coral?

A.Șt.M.: Primele satisfacții pe care le-am avut ca interpret au fost în cadrul corului, în liceu la Deva, sub îndrumarea profesoarei Ioana Gădălean. În anul 2006 am participat la olimpiada națională pentru coruri unde atât repertoriul (am cântat muzică din Renaștere, Romantism, școli naționale și muzică modernă, în limba italiană, spaniolă, maghiară, germană și română, o realizare remarcabilă pentru un cor de liceu), cât și experiența trăită ascultând mai multe formații m-au apropiat de cântul coral. Am aterizat mai apoi în anul întâi de facultate, direct pe scaunele sălii 59, la repetițiile corului *Antifonia*, condus de către profesorul Constantin Rîpă. După patru ani de experiențe într-ale muzicii contemporane, maestrul Cornel Groza m-a primit în corul *Cappella Transylvanica*, unde am avut ocazia de a bifa efectiv toate bornele muzicii corale, de la Renaștere până la lucrări proaspăt scrise.

Din anul 2014 am început să cânt în corul *Jubilate*, dirijat de către Mihaela Cesa-Goje, un ambasador al muzicii corale moderne. Am avut de nenumărate ori bucuria de a avea lucrări cântate de către acest grup de oameni foarte pasionați. De asemenea, Mihaela Cesa-Goje a avut în permanență încredere în procesul meu creator, comandându-mi numeroase lucrări corale și orchestrale pe care le-a interpretat în primă audiere, lucrări care au ajuns să fie îndrăgite de către interpreți și apreciate în comisiile Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România.

Creația (nu doar) corală a maestrului Adrian Pop a fost de asemenea importantă pentru mine. Îmi amintesc cu drag de abordarea *Colindei de pricină (Vine hulpe di la munte)* pentru olimpiada din liceu; la admiterea în conservator nu mi-a venit să cred că în comisie era compozitorul aceluși splendid opus și că urma să studiez compoziția vreme de 10 ani alături de domnia sa.

Nu în ultimul rând, admirația cu care îl urmăresc pe maestrul Cornel Groza la toate repetițiile Corului *Cappella Transylvanica* mi-a îndus abordarea genurilor corale în mai multe lucrări, iar faptul că sunt unul dintre norocoșii care au fost cântați de către Corul Filarmonicii de Stat Transilvania nu poate decât să mă motiveze în cultivarea vocalității în procesul meu creativ.

A.A.: În prezent dar și pentru viitor, ce alte proiecte mai dezvoltă în afară de compoziție și, evident, componenta pedagogică?

A.Șt.M.: Pe lângă proiectele componistice și didactice la care lucrez am înființat un ansamblu de muzică modernă și contemporană

denumit „**Couleurs**”, ansamblu cu care am debutat într-un cadru „actual”, fără spectatori, însă cu o vizibilitate mai mare și internațională în spațiul online, în frumosul Festival „A Tribute to György Ligeti in his Native Transylvania”, coordonat de conf. univ. dr. Bianca Țiplea-Temeș. Pe lângă programele pe care le gândesc în vederea următoarelor proiecte (pot menționa deocamdată o prezentă în cadrul festivalului Meridian în care vom colabora la partea vizuală cu Universitatea de Artă și Design din Cluj Napoca) lucrez săptămânal la imaginea acestui proiect prin editări video, materiale grafice, pentru a construi o imagine profesionistă și în mediul online. E drept, suntem cu toții sătui de concerte transmise în direct, premiere ș.a.m.d., dar după colaborările cu ansamblurile din România și mai ales prin asistențe la repetițiile/concertele unor ansambluri de talie mondială precum Ensemble InterContemporain, Pierre Boulez Ensemble și Ensemble Dissonances, am remarcat foarte multă muncă în spatele imaginii unor asemenea instituții. Pe lângă concertele propriu-zise care sunt doar „the top of the iceberg” mai există partea de promovare, broșuri, concepții, partea de documentare - interviuri cu interpreții, invitați, dirijori, compozitori, spectatori. Toate aceste aspecte pot face diferența dintre un concert și un eveniment și pot readuce într-un final un public numeros în sălile de concerte.

A.A.: Îți mulțumesc!

SUMMARY

Andra Apostu

A Conversation with Alexandru Ștefan Murariu

The young composer Alexandru Ștefan Murariu is one of the musicians you will hear about many years to come. He is talented, bold, modern but in the same time root bound in everything defined by tradition and authentic artistic values. His talent and skills in composing music were acknowledged by some of the most renown composers in Romania and abroad and he was awarded many times at composition competitions with the most diverse themes. He is currently a Teaching Assistant PhD at "Gh. Dima" National Music Academy in Cluj Napoca at the Conducting and Composition Department and in 2015 and 2019 he was awarded with the "George Enescu" Grant by the Romanian Cultural Institute consisting with an artistic residence at „Cité Internationale des Arts” in Paris.